

Sisämaan seurantapyynti 1996–1997:

Nuorten lintujen pyyntimäärät romahtivat

Jukka Haapala, Martti Heikinheimo ja Pertti Saurola

SSP:n perusajatuksena on käyttää vakioidun verkkopyynnin tuloksia tavallisimpien pyyntilajien kannanmuutosten ja pesimätuloksen seurannassa. Rengastajat pystyttävät verkkonsa valitsemilleen vakiopaikoille vakioaikaan kahtenatoista aamuna toukokuun alun ja elokuun lopun välisenä aikana. Samat rutiinit toistetaan seuraavana kesänä. Vuosien väliset muutokset aikuislintujen pyyntimäärissä kuvastavat muutoksia itse populaation koossa, kun taas nuorten lintujen suhteellinen osuus kokonaispyynnistä ilmentää pesimistulosta. Aikuislinnuista saadut vuosittaiset kontrollit kartuttavat lisäksi kuolevuuden arviointiin soveltuvaa aineistoa.

Pyynti myötätulessa

Pyyntipaikkojen kokonaismäärä kääntyi vuonna 1997 jälleen nousuun ja oli nyt 35 (kuva 1). Kaksi vanhaa pyyntipaikkaa jouduttiin lopettamaan ja yhdellä ei voitu toimia vertailukelpoisella tavalla, kun kaikki verkkopaikat jouduttiin vaihtamaan uusiin. Tässä kirjoituksessa esitettävät tulokset perustuvat vakiopyynteihin niillä 28 pyyntipaikalla, joilla on pyydystetty sekä 1996 että 1997 vertailukelpoisella tavalla vähintään kuudesti. Kaikki vuoden 1997 pyyntipaikat on merkitty kuvan 2 karttaan, josta käy ilmi, että etenkin sisämaassa ja

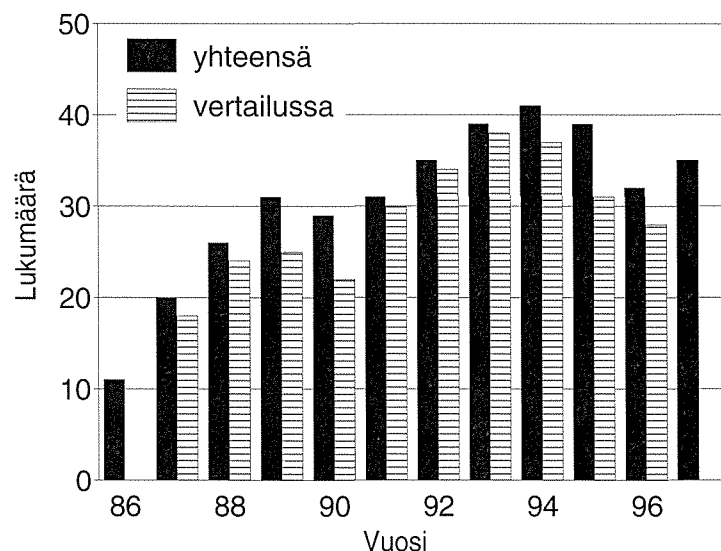
Pohjois-Suomessa on yllin kyllin vapaata tilaa (lue: tarvetta) uusien pyyntipaikkojen perustamiselle.

Uskomattoman upean kesän leppeät pyyntisäät helpottivat vertailukelpoisuuden säilymistä edelliseen vuoteen nähden: kovien tuulten tai pitkällisten sateiden puuttuessa ei pyyntejä vuonna 1997 juurikaan jouduttu jättämään väliin.

Vuosien 1996–1997 raaka-aineisto käsittää kaikkiaan 18 626 pyydystystä. Pyyntiä harjoitettiin yhteensä 29 kunnan alueella. Pyyntiin osallistui 42 rengastajaa, jotka kaikki on mainittu kirjoituksen lopussa.

Viisi uutta paikkaa

Vuonna 1997 perustettiin ilahduttavasti viisi uutta pyyntipaikkaa, jotka toivottavasti jaksavat sinnitellä mukana projektissa vielä monta vuotta. Näiden uusien paikkojen pyyntitulokset saadaan näet hyödynnettyä vasta tulevasta pyyntikaudesta 1998 alkaen. SSP-analyysit perustuvat aina kahden perättäisen vuoden keskinäiseen vertailuun. Analyysiin kelpuutetaan vain niiden pyyntipaikkojen tulokset, joilla on toimittu molempina vuosina vertailukelpoisella tavalla. Uudet paikat sijoittui-

Kuva 1. SSP-paikkojen määrät 1986–1997. Musta = paikkoja yhteensä. Harmaa = vuosivertailuun kelpuutettujen parillisten paikkojen määrä.

Fig. 1. Number of SSP-sites 1986–1997. Black = total number of sites. Grey = number of sites used in pairwise comparison.

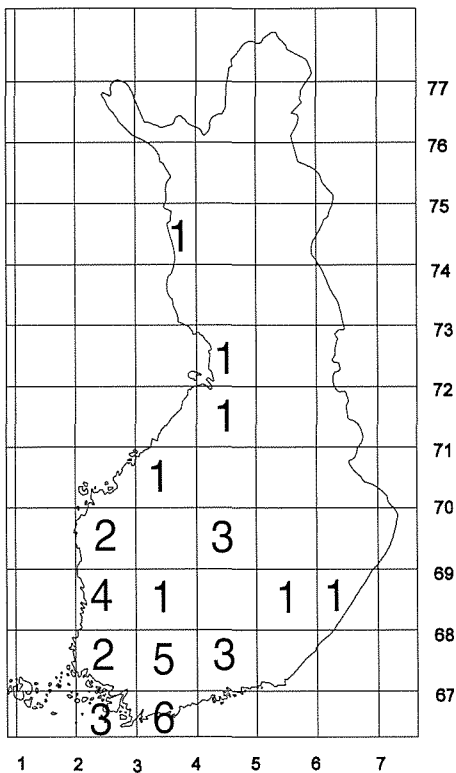
vat seuraavien kuntien alueelle: Ilmajoki, Kokkola, Kotka, Parainen ja Äänekoski.

Suksessio riesana...

SSP-ohjeessa neuvotaan valitsemaan mieluiten sellainen pyyntipaikka, jolla ei joko tapahdu puuston tai pensaikon kasvua (suksessiota) lainkaan tai jolla kasvu pysyy hallitsemassa ja pitämään kurissa (esim. leikkaamalla). Suksessiota voidaan välttää vain puhtaassa ruovikossa (jossa pensaita ei ole) tai rengastajan omalla pihamaalla (jossa on lupa tehdä "mitä vaan").

Pyyntimetsien ja -pensaikkojen nopea pituuskasvu ja tuuhettuminen on osoittautunut monella paikalla hankalaksi ongelmaksi. Valtaosa SSP-paikoista sijaitsee erityyppisillä kosteikoilla, joilla alkuun matalakasvuiset pensaat (esim. paju) pyrkivät valtaamaan lisää elintilaa joka suuntaan. Jo muutaman vuoden jälkeen joitain verkkopaikkoja on ollut vaikea tunnistaa entisiksi. Lisäksi: pensaiden vähäinenkin leikkaaminen tuntuu useimmiten vain lisäävän niiden tuuhettumista!

Suksessio vaikuttaa suoraan pyyntitehoon: kun verkkopaikkaa ympäröivät pensaat kasvavat korkeutta, saalis vähenee,

Kuva 2. SSP-paikat 100 x 100 km ruudittain vuonna 1997.

Fig. 2. CES sites by 100 x 100 km squares (National Grid) in 1997.

Taulukko 1. Joidenkin lajien vanhojen lintujen kokonaisyksilömäärien muutokset SSP-aineistossa 1996–1997. n = vertailtavien parillisten pyyntipaikkojen lukumäärä. * = tilastollisesti merkitsevä muutos 5 %:n tasolla.

Table 1. Changes in adult captures at SSP sites from 1996 to 1997. n = number of paired sites. * = statistically significant change at the 5 % level.

Laji Species	n	VANHOJA AD		Muutos %
		Yht. 1996	Total 1997	
Punarinta <i>Erithacus rubecula</i>	24	85	94	+11
Punakylkirastas <i>Turdus iliacus</i>	25	118	97	-18
Ruokokerttunen <i>Acr. schoenobaenus</i>	24	440	366	-17
Pensaskerttu <i>Sylvia communis</i>	19	126	159	+26
Lehtokerttu <i>Sylvia borin</i>	27	228	222	-3
Pajulintu <i>Phylloscopus trochilus</i>	28	489	513	+5
Kirjosieppo <i>Ficedula hypoleuca</i>	26	144	139	-3
Sinitiaainen <i>Parus caeruleus</i>	24	69	57	-17
Talitiaainen <i>Parus major</i>	26	131	96	-27*
Peippo <i>Fringilla coelebs</i>	28	208	177	-15
Punavarpuunen <i>Carpodacus erythrinus</i>	22	95	104	+9
Pajusirkku <i>Emberiza schoeniclus</i>	24	181	155	-14

Taulukko 2. Joidenkin lajien nuorten lintujen kokonaisyksilömäärien muutokset SSP-aineistossa 1996–1997. n = vertailtavien parillisten pyyntipaikkojen lukumäärä. * = tilastollisesti merkitsevä muutos 5 %:n tasolla.

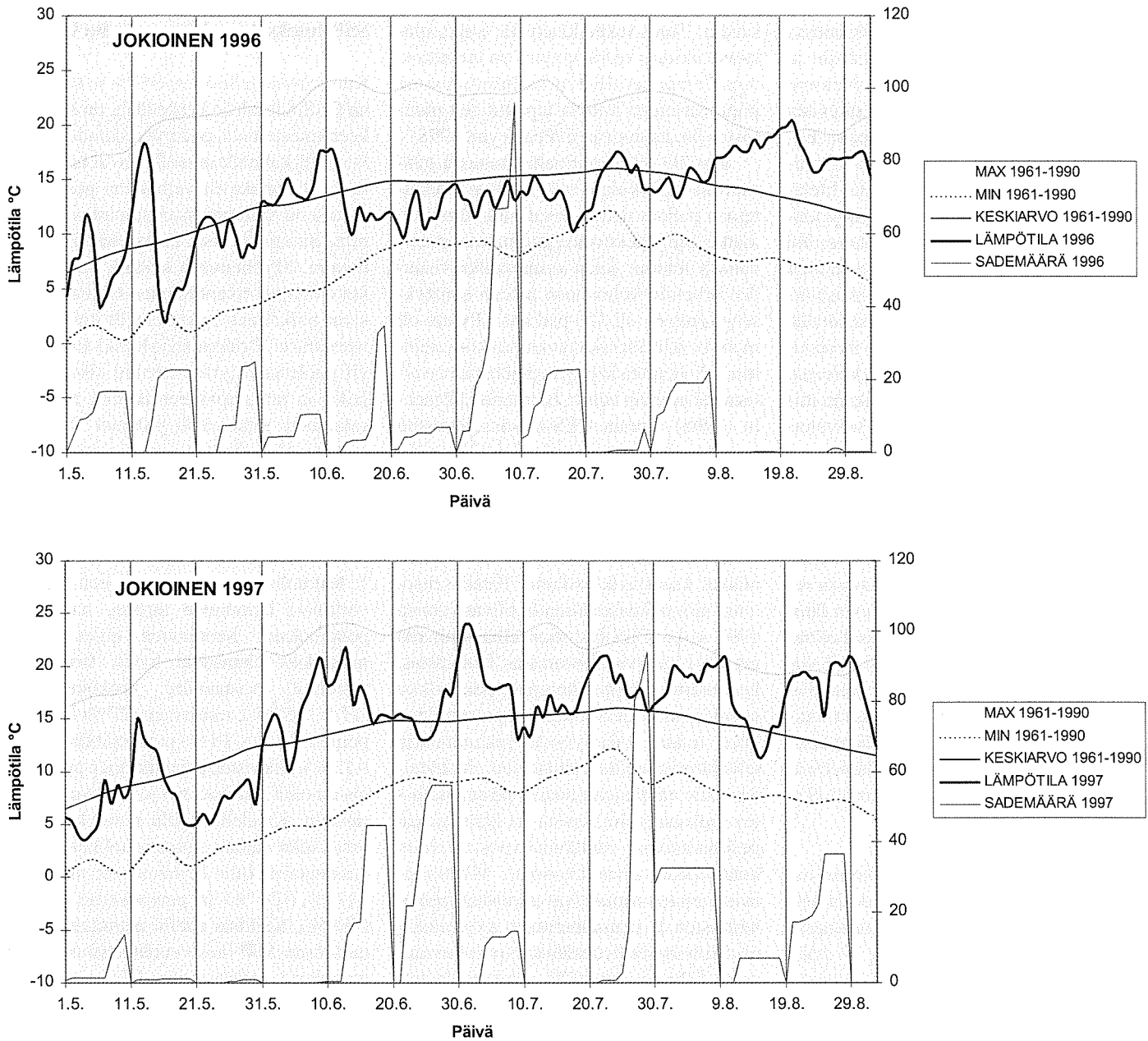
Table 2. Changes in juvenile captures at SSP sites from 1996 to 1997. n = number of paired sites. * = statistically significant change at the 5 % level.

Laji Species	n	NUORIA JUV		Muutos %
		Yht. 1996	Total 1997	
Punarinta <i>Erithacus rubecula</i>	26	367	299	-19*
Punakylkirastas <i>Turdus iliacus</i>	22	93	60	-35*
Ruokokerttunen <i>Acr. schoenobaenus</i>	20	316	274	-13
Pensaskerttu <i>Sylvia communis</i>	20	129	118	-9
Lehtokerttu <i>Sylvia borin</i>	22	156	132	-15
Pajulintu <i>Phylloscopus trochilus</i>	27	902	639	-29*
Kirjosieppo <i>Ficedula hypoleuca</i>	22	90	62	-31
Sinitiaainen <i>Parus caeruleus</i>	21	289	154	-47*
Talitiaainen <i>Parus major</i>	24	302	199	-34*
Peippo <i>Fringilla coelebs</i>	22	128	94	-27
Punavarpuunen <i>Carpodacus erythrinus</i>	20	41	20	-51
Pajusirkku <i>Emberiza schoeniclus</i>	20	174	93	-47

Taulukko 3. Joidenkin lajien pesimistulosindeksien muutokset SSP-aineistossa 1996–1997. n = vertailtavien parillisten pyyntipaikkojen lukumäärä. Ei tilastollisesti merkitseviä muutoksia 5 %:n tasolla.

Table 3. Changes in the percentage of juveniles caught at SSP sites from 1996 to 1997. n = number of paired sites. No statistically significant changes at the 5 % level.

Laji Species	n	Nuoria		Muutos Diff in % juv
		% juv 1996	1997	
Punarinta <i>Erithacus rubecula</i>	24	81	76	-5
Punakylkirastas <i>Turdus iliacus</i>	21	44	38	-6
Ruokokerttunen <i>Acr. schoenobaenus</i>	22	42	43	+1
Pensaskerttu <i>Sylvia communis</i>	19	51	43	-8
Lehtokerttu <i>Sylvia borin</i>	26	41	37	-4
Pajulintu <i>Phylloscopus trochilus</i>	28	65	55	-10
Kirjosieppo <i>Ficedula hypoleuca</i>	25	38	31	-7
Sinitiaainen <i>Parus caeruleus</i>	23	81	73	-8
Talitiaainen <i>Parus major</i>	24	70	67	-3
Peippo <i>Fringilla coelebs</i>	27	38	35	-3
Punavarpuunen <i>Carpodacus erythrinus</i>	17	30	16	-14
Pajusirkku <i>Emberiza schoeniclus</i>	23	49	38	-11

Kuva 3. Vuorokauden keskilämpötilat ja kymmenen päivän kumulatiiviset sademäärät touko–elokuussa vuosina 1997 (ala-) ja 1996 (yläkuva) Ilmatieteen laitoksen Jokioisten observatoriolla. Vertailu vuorokauden keskilämpötilan pitkäaikaisiin (1961–1990) keskiarvoihin (tasainen yhtenäinen käyrä) sekä sen maksimi- ja minimiarvoihin antaa käsityksen kylmistä ja lämpimistä jaksoista. Kymmenen päivän jaksot vastaavat likimain SSP-jaksoja 1–12.

Fig. 3. The daily mean temperatures (lämpötila) and the ten-day cumulative precipitation sums (sademäärä) from May to August 1997 (lower) and 1996 (upper diagram) at the Jokioinen Observatory of the Finnish Meteorological Institute (location 60.49 N, 23.30 E). The long-term (1961–1990) daily mean temperatures (smooth curve) and its minimum and maximum values (dashed lines) are also shown. The ten-day periods correspond approximately to the CES visit periods No. 1–12.

kun linnut ohjautuvat latvuksia myöten verkkojen yli. Pensaat voivat myös tuuhettua niin tiheiksi, että lintujen liikkuminen niiden sisällä muuttuu yhä enemmän oksalta oksalle hyppelyksi ja suora lento pensaasta verkkoon hankaloituu.

...mikä neuvoksi?

Mitä sitten on lupa tehdä, jotta voisi välttää rehevöitymisen vaikutukset pyyntitehoon? Rengastustoimisto on ottanut sen

kannan, että muutaman yksittäisen verkon siirtäminen lähistölle, uuteen vastaavalaaiseen paikkaan, on sallittua ilman, että vertailukelpoisuuden tulkitaan siitä kärsivän. Jos sen sijaan joudutaan muuttamaan kerralla valtaosa verkkopaikoista (tai peräti kaikki), niin paikka rinnastetaan ko. vuonna perustettuihin uusiin pyyntipaikoihin, ja silloin vertailukelpoisuus edellisvuoteen katkeaa.

Yhdellä pyyntipaikalla jouduttiin vuonna 1997 siirtämään kaikkien verkkojen paikat sukkession vuoksi.

Pyyntikauden 1997 sää

Kesä 1997 oli toukokuun koleuden loputtua monin paikoin jopa ennätyslämpimä ja hellepäiviä oli koko maassa vähintään kaksinkertainen määrä normaalikesään verrattuna. Kuurosteita ja ukkosia esiintyi tavanomaista runsammin. Sateet olivat enimmäkseen kuuroluonteisia, joten sademäärät vaihtelivat alueellisesti erittäin paljon. Jokioisilla mitatut vuorokauden keskilämpötilat ja kymmenen päivän kumulatiiviset sademäärät on tiivistetty kuvaan 3.

Huhti-toukokuu. Kevät eteni huhtikuussa tavanomaista verkkaisampaan tahtiin ja myös toukokuu oli normaalia viileämpi (kaksi astetta alle keskiarvon) jatkuvista pohjoistuulista johtuen, etelämpänä Euroopassa oli kuitenkin lämmintä. Etelä-Suomessa satoi puolet normaalista. Etelärannikolla vallitsi 7.–9.5. itämyrsky, jonka yhteydessä työnty Mustaltamereltä Pohjolaan voimakas lämpöaalto tuoden mukanaan hyönteissyöjiä ja harvinaisuuksia. Sää oli keväisen lämmintä viisi päivää, jonka jälkeen suoraan arktisilta merialueilta puhaltavat tuulet pitivät sään koleana. Kuukauden ylin vuorokauden aikana mitattu keskilämpötila, 15 astetta, saavutettiin jo 13.5.

Kesäkuu oli normaalia pari astetta lämpimämpi (Lappia lukuun ottamatta). Aivan kuun alussa oli kuivaa ja muutama ankara hallayö (jopa -8°C). Etelä-Suomessa rekisteröitiin 8–10 hellepäivää. Hyvin lämmintä oli kuukauden toisella viikolla Pohjois-Suomea myöten. Rannikoilla oli viileämpää ja vähäsateisempää kuin muualla. Kuun loppupuolella saatiin runsaita kuurosateita (mm. trombeja eli pieniä pyörremyrskyjä havaittiin) etenkin Hämeessä, jossa sademäärä nousi kaksinkertaiseksi normaaliin verrattuna.

Heinäkuu oli koko maassa pari kolme astetta keskimääräistä lämpimämpi, ja hellepäiviä esiintyi tavanomaista runsaammin (esim. Helsinki-Vantaalla 14 kpl). Myös merialueilla oli erittäin lämmintä. Tuulet olivat korkeapaineen vuoksi enimmäkseen heikkoja. Runsaita kuurolounteisia sateita saatiin etenkin lounaisosissa maata ja itärajan tuntumassa, muualla sademäärät jäivät keskimääräistä vähäisemmiksi.

Elokuu oli monin paikoin ennätyslämmin ja yleensä kahdesta neljään astetta normaalia lämpimämpi. Helleraja rikottiin 10–17 päivänä. Sateita saatiin puolet normaalista. Kuun puolivälissä oli Etelä- ja Keski-Suomessa pari hallayötä.

Britannian CES

Brittein saarten massiivinen Constant Effort Sites (CES) -pyyntiaineisto vuosilta 1983–1995 on nyt analysoitu perusteellisesti 28 lajin osalta. Useimmilla lajeilla aikuispyynnin pitkäaikaisuudet olivat samankaltaisia kuin pistelaskennoilla

saadut. Tulos tukee käsitystä, jonka mukaan vakioitu verkkopyynti on luotettava menetelmä tavallisten laululintujemme populaatioiden koossa tapahtuvien muutosten havaitsemiseen (Peach ym. 1998).

Kesällä 1997 saarivaltakunnassa pyyritettiin CES:iä ainakin 117 paikalla. Muutaman paikan tiedot olivat vielä ilmoittamatta, kun yhteenvetoa tammikuun puolivälissä tehtiin, joten osanottoaktiivisuuden arveltiin kohonneen uuteen ennätykseen (entinen oli 120 paikkaa). Pyynti oli myös keskimäärin kattavampaa kuin aiemmin, eli yksittäisiä pyyntejä jätettiin tavallista vähemmän väliin. Balmerin ja Peachin (1998) tuorein CES-katsaus perustuu vuositulosten vertailuun peräti 82 ”parillisella” pyyntipaikalla. Englannissa kesäkuu oli poikkeuksellisen sateinen ja tuulinen.

Lähes kaikki aikuislintujen pyyntimäärät kääntyivät laskuun. Peräti seitsemän lajin pitkäaikaisrendit olivat vuonna 1997 koko CES-historian alhaisimmalla tasolla. Lajit ovat mustarastas, laulurastas, hernekerttu, peippo, hemppo, punatulokku ja pajusirkku. CES-lajeilla populaatioiden koko tuntuu määrättyvän pikemminkin talvehtimisalueilla vallitsevien olosuhteiden kuin edellisten vuosien pesimistulosten mukaan (esim. musta- ja laulurastaan pesimistulokset edeltävinä vuosina olivat kohtuullisia, eivät huonoja). Muuttolinuista eniten romahtivat aikuisten ruokokerttusten ja pensaskerttujen pyyntimäärät. Molempien tiedetään kärsivän kuivuudesta Saharan lähistöllä sijaitsevilla talvehtimisalueillaan. Sitä vastoin mustapääkertun ja tiltaltin aikuislintujen pyyntimäärät säilyivät lähes ennallaan 1997, mikä puolestaan viittaa siihen, että talviolosuhteet Välimeren seudulla olivat suotuisampia.

Britannian leuto maaliskuu ja lämmin huhtikuu takasivat oivalliset pesintäolosuhteet monille varhain pesiville paikkalinnuille. Etelä-Euroopan epävakaiset sää huhtikuussa viivästyttivät monien lajien saapumista, mutta parantuneet olosuhteet toukokuussa auttoivat useimpia pesijöitä hyvään alkuun. Kun kesäkuun kylmät runsaine sateineen vihdoon saapuivat (sadetta saatiin kaksi kertaa yli pitkäaikaisen keskiarvon), useimpien lajien poikaset olivat jo lennossa. Vain hernekertun nuoria lintuja saatiin selvästi edellisvuotista vähemmän (-49%). Pesimistulos Brittein saarilla vuonna 1997 muodostui useimmilla lajeilla hyväksi tai keskinertaiseksi.

SSP-tulokset ja niiden vertailu CES:iin

Kun verrataan Suomen SSP:n ja Britannian CES:n tuloksia keskenään, on heti kärkeen muistettava, että pyyntikauden säätilat näillä kahdella alueella olivat kovin erilaiset. Loppukevät varhaisten pesintöjen aikaan oli Britanniassa huomattavan lämmän, Suomessa taas keskimääräistä kylmempi. Myöhemmin kesällä Suomen ja koko Pohjois-Skandinavian säätilaa hallitsivat paikallaan pysyttelevät korkeapaineen alueet. Britannian ja Keski-Euroopan yli puolestaan jyräsi etenkin alkukesästä jatkuvia matalapaineen alueita runsaine sateineen, jotka eivät yltäneet Suomeen asti. Lisäksi, Britannian pyyntitulokset pohjautuvat huomattavasti laajempaan pyyntipaikkojen verkostoon.

Aikuislintujen SSP-pyyntimäärissä tapahtuneet muutokset on koottu taulukkoon 1. Muutokset ovat enimmäkseen miinusvoittoisia Britannian tapaan, muutamin poikkeuksin. Seuraavien lajien osalta muutokset täsmäävät hyvin Britannian (suluissa) vastaaviin: ruokokerttunen -17% (-32%), talitiainen -27% (-14%), peippo -15% (-18%) ja pajusirkku -14% (-12%). Aikuisten pajusirkkujen pyyntitulo on ollut laskussa nyt jo viisi vuotta peräkkäin. Kahdella lajilla muutokset ovat niin ikään samaa suuruusluokkaa, mutta erisuuntaisia kuin Britanniassa: punarinta +11% (-24%) ja pensaskerttu +26% (-30%). Kaikista edellä mainituista vain talitiaisen SSP- sekä ruokokerttusen, punarinnan ja pensaskertun CES-muutokset ovat tilastollisesti merkitseviä.

Miksi Suomen ruokokerttuset ja pensaskertut eivät vuonna 1997 noudattaneetkaan niitä CES-oppeja, joiden mukaan kummankin lajin aikuislintujen pyyntitulokset ovat sidoksissa toisiinsa ja muuttuvat käsi kädessä samaan suuntaan, kuten Britanniassa taas kerran kävi? Ensinnäkin, Britannian ruokokerttuset ja pensaskertut talvehtivat selvästi lännempänä, siis eri maantieteellisellä alueella kuin vastaavat suomalaiset populaatiot. Toiseksi, Britanniasta kotoisin olevat kertut ja kerttuset ahtautuvat samoille, keskenään päällekkäisille alueille talveksi, kun taas meidän ruokokerttusemme talvehtivat etäämpänä omista pensaskerttuistamme. Ja viimein, brittikertut ja -kerttuset ovat selvästi lyhyemmän matkan muuttajia kuin suomalaiset virkaveljensä, jolloin muutonaikaisen sään vaikutus lintujen paluulle Britanniasta on erilainen kuin Suomeen.

Nuorten lintujen kokonaispyyntimäärät on esitetty taulukossa 2. Yleiskuva asiasta on harvinaisen selkeä: kaikkien taulukossa lueteltujen lajien nuorten lintujen pyyntimäärät romahtivat edellisvuoteen verrattuna. Tilastollisesti merkitseviä romahdukset olivat punarinnulla, punakylkirastaalla, pajulinnulla sekä sini- ja talitiäisellä. Britanniassa vastaavat muutokset olivat kaikki erisuuntaisia ja tilastollisesti merkitseviä nekin (punakylkirastasta lukuun ottamatta, joka puuttuu brittien taulukoista)!

Pesimistuloksissa vuonna 1997 Suomessa todetut muutokset (taulukko 3) ovat ruokokertusta lukuun ottamatta miinusmerkisiä. Taulukkomme 12 lajista Balmer & Peach (1998) luettelevat omista taulukoissaan yhdeksän, joilla kaikilla pesimistulos Britanniassa päinvastoin kuin Suomessa, koheni edellisvuotisesta. Vuoden 1996 SSP-pesimistulokset olivat keskitasoa tai hieman keskimääräistä parempia (ks. Haapala ym. 1997). Vuoden 1997 pesimistulosindeksejä voitaisiin nyt vastaavasti luonnehtia keskitasoiseksi tai hieman sitä huonommiksi.

SSP:ssä todettu nuorten lintujen kato sekä vaatimaton pesimistulos ovat varmasti todellisia, sillä SSP-tulokset saavat tukea myös vuoden 1997 kokonaisrengastustilastosta (ks. Saurola 1998). Kolmen runsaimman kolopesijämme (kirjosieppo, sini- ja talitiäinen) sekä monen muun runsaan verkkopyyntilajimme rengastusmäärät koko maan rengastusaineistossa jäivät tällä kertaa selvästi edellisvuotista alhaisemmalle tasolle, mikä odotetusti paljastui myös SSP-tuloksissa.

Mikä sitten oli syynä vuoden 1997 heikkoon pesimismenestykseen? Kesähän oli monen mielestä mitä lämpimin ja kerrassaan upea. Uskomme, että huhtikuun kylmyys yhdistettynä toukokuun koleuteen ja varhaisen kesäkuun yöpakkasiin on yhdessä vaikeuttanut pesintöjen onnistumista. Eivätkä kesäkuun loppuun ja heinäkuulle ajoittuneet kuuroluontoiset rajut rankkasateet totisesti korjanneet tilannetta ainakaan parempaan suuntaan.

Ruotsin CES-projekti

Kokeiluvuoden 1996 jälkeen Ruotsissa käynnistettiin CES-pyynti 1997 suorastaan lentävällä lähdöllä: pyyntiä pyöritettiin peräti 17 Etelä- ja Keski-Ruotsissa sijaitsevalla paikalla. Pyyntimäärät verkkometriä kohti ovat meikäläisittäin mel-

ko korkeita ja joitakin lajeja (esim. rytkertunen) saadaan huimasti enemmän kuin meillä. Ruotsin pyyntipaikkatavoitteeksi on asettu 50 ja projekti on silloin ”helt utvecklad” eli ”fullsatt” (Pettersson 1997).

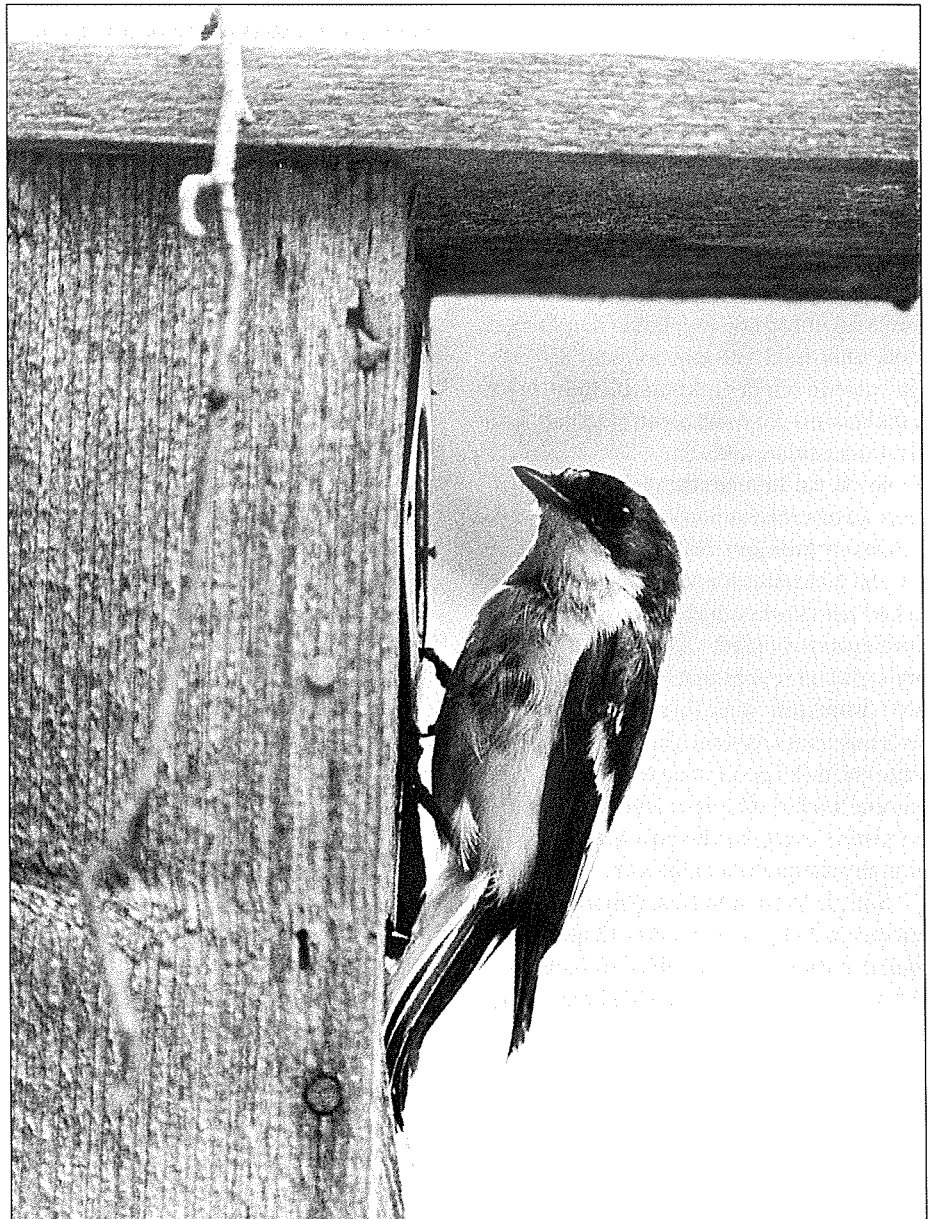
Tarkistetaanko tavoitetta?

Edellisessä raportissamme (Haapala ym. 1997) maanittelimme uusia rengastajia mukaan projektiin ja haaveilimme optimistisesti 100 pyyntipaikan verkoston aikaansaamisesta vuosituhannen vaihteeseen mennessä. Viime kesänä projektiin liittyi mukaan viisi uutta pyyntipaikkaa, mutta parin paikan saman aikaisen hiipumisen vuoksi nettokasvuksi jäi vain kolme

paikkaa. Missä siis vika, kun pyyntipaikkojen määrä ei kääntynytään jyrkemmin nousuun? Pitäisikö sittenkin tarkistaa epärealistiselta tuntuvaa tavoitetta, palata maan pinnalle ja tyytyä tavoittelemaan vaikkapa ”vain” 60 pyyntipaikan toimivaa verkostoa vai...?

Rassaako raporttien julkaisuviive?

Rengastustoimisto on jo vuosikaudet pyrkinyt huolehtimaan siitä, että sen johtamien seurantahankkeiden edistymistä on vuosittain voinut seurata valtakunnallisella foorumilla. Katsaukset ovat samalla toimineet mieluisana palautteena osallistujille ja motivoineet heitä kantamaan kortensa kekoon jatkossakin.

Kirjosieppo – yksi SSP-lajeista. © Jukka Haapala.
The Pied Flycatcher.

Viimeisin Linnut-lehdessä julkaistu SSP-raportti (Haapala & Saurola 1995) ilmestyi keväällä 1995, minkä jälkeen palstatilan tarjoaminen seurantaraportteille loppui. Muuta sopivaa julkaisufoorumia ei ollut.

Seurantaraporttien uudeksi työssijaksi synnytetyn Linnut-vuosikirjan esikoisnumeron piti alkuperäisen aikataulun mukaan ilmestyä keväällä 1997, hyvissä ajoin ennen kesään ajoittuvaa maastokautta. Muutaman myöhään valmistuneen raportin vuoksi kirja edellisine SSP-raportteineen (Haapala ym. 1997) saavutti lukijansa kuitenkin vasta syksyllä.

SSP-katsausten puuttuminen kahtena perättäisenä keväänä ei liene lisännyt কেনنään motivaatiota ko. hanketta kohtaan... Lisäksi, uusien osanottajien värväminen projektiin on osoittautunut ennakoitua vaikeammaksi.

Keppiä vai porkkanaa?

Pitäisikö rengastustoimiston kenties sitenkin harkita kaiken rengastuksen sitomista entistä tiukemmin erilaisiin tutkimusprojekteihin, kuten arvovaltaiselta taholta on jo ehdotettu? Jos suunnittelemaan ”villi ja vapaa” -tyyppinen rengastus ei enää olisi lainkaan mahdollista, SSP:hen (ja muihin vielä tiukemmin rajattuihin hankkeisiin) ehkä saataisiin suunnattua lisää rengastajaresursseja.

Kaikesta huolimatta, haluamme edelleen uskoa rengastajien vapaaehtoisen työpanoksen kasvuun SSP-projektissa. SSP on yhä Eläinmuseon tärkeimpänä pitämä ja kaikkein korkeimmalle arvostama verkorengastusprojekti. Näkisimme asian näin, että ne rengastajat, jotka osallistuvat SSP-projektiin, samalla myös automaattisesti nostavat omaa arvostustaan toimiston silmissä, mikä puolestaan ei ainakaan hankaloita heidän tulevia mahdollisuuksiaan erilaisiin rengastuslupan laajennuksiin uran myöhemmissä vaiheissa...

Sinä SSP- tai lintuasematentin suorittanut rengastaja, joka et vielä ole hankkeessa mukana: ilmoittaudu uudeksi osanottajaksi jo tänään! Uusille yrittäjille, joilla pyyn-

tiin oikeuttavaa lupaa ei vielä ole, järjestetään tenttejä tarvittaessa (kysy lisätietoja rengastustoimistosta, puh. 09-1917448).

Kiitokset

Tämä katsaus perustuu seuraavien alla mainittujen rengastajien pyyteettömään aherrukseen vuosina 1996 ja 1997: Halonen Jorma, Karlson Rolf, Savolainen Jyrki, Stén Ilkka, Tiussa Jouko, Turunen Juha, Hyvönen Raimo, Vikberg Pentti, Eriksson Asko, Toivonen Timo, Pasanen Esko, Niiranen Seppo, Stenroos Arto, Kylmänen Reijo, Pitkälä Ari, Ekblom Hannu, Korhonen Kari, Rantamäki Ari, Mikkola-Roos Markku, Heikkinen Jari, Routasuo Pekka, Kettunen Jorma, Topp Juhani, Puro Asko, Lehti Matti, Tornikoski Kari, Lilja Tapani, Rokala Asko, Södersved Jan, Tuikka Kimmo, Niemi Juha, Venemies Jari, Heino Jyri, Holmström Hannu, Nuotio Jukka, Heikinheimo Martti ja Kokkonen Sanna. Uusina osanottajina vuonna 1997 tulivat lisäksi mukaan Multala Vesa, Rekilä Matti, Pohjoismäki Marko, Koskela Tapio ja Eerola Ari.

Summary: Constant Effort Sites Scheme in Finland in 1997

The Finnish Constant Effort Sites program (SSP, Sisämaan SeurantaPyynti, started in 1986) continues. In total, 35 sites were active in 1997 (Figs. 1–2). The results presented here are based upon standardised catches at 28 sites which were operated in the same way in both 1996 and 1997. As in previous years, the majority of the sites are located in reed beds or wet scrub on the southern or western coast of Finland. The entire data for the last two years include 18 626 catches.

In 1997, there were more declines than increases in the adult catches of the 12 selected species given in Table 1, but the only statistically significant change was in *Parus major*. The catches of adult *Acrocephalus schoenobaenus* declined (as they did in Britain) but those of *Sylvia communis* increased (although they crashed in Britain; cf. Balmer & Peach 1998). The differences may be due to: 1) the winter quarters of the Finnish populations in Africa have little or no overlap with those of British origin, 2) the Finnish *Acrocephalus schoenobaenus* populations migrate to different winter quarters than *Sylvia communis* do, and 3) the Finnish populations are longer-distance migrants compared with the British ones. This may

expose them to different weather conditions during migration. The catches of adult *Emberiza schoeniclus* continued to decline, now for the fifth year in succession.

In Finland, a cold April was followed by a chilly May. As late as in the beginning of June, some frosty nights (down to –8 degrees) were still recorded. In late June and July exceptionally heavy rainfall occurred in the south-western part of Finland. The rest of the summer was warm, sunny and calm (Fig. 3).

The chilly and unsettled weather conditions in the beginning of the breeding season resulted in a big crash in juvenile catches in 1997 (Table 2). The declines in juvenile *Erithacus rubecula*, *Turdus iliacus*, *Phylloscopus trochilus*, *Parus caeruleus* and *Parus major* were statistically significant.

For most species 1997 was a year of poor to average breeding success, though none of the negative changes in Table 3 are significant. The poor overall breeding performance and the crash in the numbers of juveniles are confirmed by the low 1997 numbers of most songbirds in the ringing statistics for the entire country (see Saurola 1998).

An “official” target for the growth of SSP has now been set: the project will be regarded as “fully developed”, when a network of 60 operating sites will hopefully have been built up in the near future.

Kirjallisuus

- Balmer, D. & Peach, W. 1998: Red-listed species continue to decline on Constant Effort Sites. – BTO News 215: 8–9.
- Haapala, J., Heikinheimo, M. & Saurola, P. 1997: Sisämaan seurantapyynti 1994–1996 (Summary: Constant Effort Sites Scheme in Finland 1994–1996). – Linnut-vuosikirja 1996: 58–63.
- Haapala, J. & Saurola, P. 1995: Sisämaan seurantapyynti 1992–1994 (Summary: Constant Effort Sites Scheme in Finland 1992–1994). – Linnut 30(3): 32–33.
- Peach, W. J., Baillie, S. R. & Balmer D. E. (1998): Long-term changes in the abundance of passerines in Britain and Ireland as measured by constant effort mist-netting. – Bird Study: (painossa).
- Pettersson, T. 1997: CES – Sverige 1997. – Ringinform 20(2): 12–19.
- Saurola, P. 1998: Rengastusvuosi 1997 (Summary: Bird ringing in Finland in 1997). – Linnut-vuosikirja 1997: 61–70.

Kirjoittajien osoitteet/Authors' addresses

JH, PS: Rengastustoimisto
PL 17
FIN-00014 Helsingin yliopisto

MH: Ilmatieteen laitos
PL 503
FIN-00101 Helsinki